

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه الزهراء (س)
دانشکده الهیات

پایان نامه
جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته الهیات گرایش ادیان و عرفان

عنوان
مریم شناسی در مسیحیت و مقایسه آن با گزارش قرآنی از
مریم (س)

استاد راهنما
دکتر لیلا هوشنگی

استاد مشاور
دکتر نوری سادات شاهنگیان

دانشجو
زینب زارعی زرنقی
اسفند ۹۰

«کلیه دستاوردهای این تحقیق متعلق به دانشگاه الزهرا است.»

تقدیم به:

پیشگاه حضرت مریم و یگانه فرزندش عیسی مسیح

و به:

پدر و مادرم به خاطر فداکاری‌ها و زحمات بی‌دریغشان و به همسر مهربانم که
وجودش باعث آرامش زندگی من است.

«حمد و سپاس بی‌کران خدای را که به انسان آنچه را که نمی‌دانست آموخت.»

در اینجا بر خود لازم می‌دانم از راهنمایی‌های ارزشمند و مساعدت‌های استاد گرامی خانم دکتر هوشنگی و نیز از ارشادات و زحمات استاد محترم خانم دکتر شاهنگیان تشکر و قدردانی نمایم. همچنین از همه دوستانی که در این راه بنده را یاری نمودند کمال تشکر را دارم.

چکیده

مریم(س) در دو دین مسیحیت و اسلام از جایگاهی مهم برخوردار است. در مسیحیت در مقام مادر عیسی (ع) لقب حامل خدا یافته و در سیر تحولات آموزه‌های مسیحی مباحث مریم شناسی را شکل داده است. در اسلام نیز تنها زنی است که نامش در قرآن آمده و سوره‌ای به نام وی اختصاص یافته است، داستان زندگی او در سوره آل عمران نیز ذکر شده است. هر دو دین آسمانی او را دوشیزه‌ای عفیف و عابد معرفی کرده‌اند که دوران کودکی خود را در معبد گذراند تا اینکه لیاقت آن را یافت که به امر خدا توسط روح القدس باردار شود و مادر پیامبری بدون پدر شود. در این پژوهش به مطالعه مقایسه‌ای زندگانی مریم (س) و شخصیت و جایگاه وی در دو سنت مسیحی و اسلامی پرداخته می‌شود. علاوه بر گزارش اناجیل و دیگر بخش‌های عهد جدید به سیر تحولات مریم‌شناسی در دوره‌های مختلف از دوره آباء تا شورای واتیکان دوم، در کلیساهای کاتولیک و اصلاح‌گری و نیز به جایگاه وی در آداب و شعائر نظر داشته‌ایم. در سنت اسلامی هم گزارش قرآنی، تفاسیر مفسران برجسته و برخی احادیث معصومین مورد بررسی قرار گرفته است.

کلید واژه: مریم (س)، مسیحیت، مریم شناسی، کتاب مقدس، اسلام، قرآن.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	۱- فصل اول: کلیات .....
۲.....	۱-۱- مقدمه .....
۳.....	۲-۱- مسئله پژوهش و تبیین آن .....
۴.....	۱-۲-۱- پرسشهای پژوهش: (پرسش های فرعی).....
۴.....	۱-۲-۱-۱- فرضیات پژوهش:.....
۵.....	۳-۱- اهداف پژوهش .....
۵.....	۴-۱- پیشینه پژوهش: .....
۶.....	۵-۱- موقعیت کلی سرزمین فلسطین در زمان عیسی(ع).....
۱۱.....	۲- فصل دوم: مریم شناسی در مسیحیت .....
۱۲.....	۱-۲- مقدمه .....
۱۴.....	۲-۲- مریم (س) و عیسی(ع) در عهد عتیق .....
۱۶.....	۳-۲- مریم در اناجیل .....
۲۲.....	۴-۲- مریم در نامه های پولس رسول .....
۲۳.....	۵-۲- آباء کلیسا و مریم شناسی(از قرن نخست تا قرن چهارم).....
۲۹.....	۲-۵-۱- مریم(س) در اعتقادنامه های دوره آباء .....
۳۲.....	۶-۲- مریم شناسی کلیسای ارتودکس .....
۳۳.....	۷-۲- مریم شناسی تا قرن دوازدهم .....
۳۶.....	۲-۷-۱- آنسلم و نظام مند شدن مریم شناسی در قرن یازدهم .....
۳۷.....	۲-۷-۲- عناصر و مولفه های مریم شناسی .....
۴۳.....	۸-۲- مریم شناسی در دوره اصلاح دینی(قرن ۱۶).....

۴۵.....	۲-۸-۱- دیدگاه بزرگان کلیسای اصلاح دینی درباره مریم
۴۶.....	۲-۹-۹- مریم شناسی تا دوره حاضر
۴۷.....	۲-۹-۱- مریم شناسی شورای واتیکان دوم
۵۱.....	۲-۱۰-۱- نجات شناسی مسیحی و مریم
۵۲.....	۲-۱۱-۱- مریم در آداب و شعائر مسیحی
۵۳.....	۲-۱۱-۱- احترام و نیایش تمثال مریم در مسیحیت
۵۸.....	۳- فصل سوم: سیمای مریم از منظر قرآن
۵۶.....	۳-۱- مقدمه
۵۷.....	۳-۱-۱- نسب مریم
۶۳.....	۳-۱-۲- ولادت مریم
۶۶.....	۳-۱-۳- کفالت حضرت مریم
۷۱.....	۳-۱-۴- تجربه های خاص مریم
۷۳.....	۳-۲- بارداری غیر متعارف مریم و تولد عیسی
۸۵.....	۳-۲-۱- سکوت مریم و بازگشت او به سوی قومش
۸۹.....	۳-۳- فضایل مریم
۹۰.....	۳-۳-۱- برگزیدگی و عابد بودن مریم
۹۳.....	۳-۳-۲- طهارت و با عفت بودن مریم
۹۷.....	۳-۳-۳- دوشیزگی مریم
۹۸.....	۳-۳-۴- صدیقه و محدثه بودن مریم
۱۰۲.....	۳-۴- رحلت مریم و عیسی
۱۰۳.....	۳-۵- تثلیث از منظر قرآن و جایگاه اعتقادی مریم
۱۰۵.....	۳-۶- نتیجه گیری
۱۰۷.....	۴- فصل چهارم: مقایسه و تطبیق

- ۱-۴- زندگانی مریم از دیدگاه اسلام و مسیحیت ۱۰۷
- ۱-۱-۴- نسب مریم (س) ۱۰۷
- ۲-۱-۴- تولد مریم ۱۰۹
- ۳-۱-۴- کفالت مریم ۱۱۱
- ۲-۴- بشارت تولد عیسی و باردار شدن مریم ۱۱۳
- ۱-۲-۴- وضع حمل مریم ۱۱۶
- ۱-۳-۴- برگزیدگی و عابد بودن مریم: ۱۱۹
- ۲-۳-۴- طهارت و عفت مریم و معصومیت او (لقاح مطهر) ۱۲۰
- ۳-۳-۴- دوشیزگی مریم ۱۲۱
- ۴-۳-۴- صدیقه و محدثه بودن مریم ۱۲۴
- ۳-۴- الوهیت مریم و عیسی ۱۲۴
- ۴-۴- رستاخیز یا مرگ عیسی (ع) و مریم (س) ۱۲۸
- ۵-۴- تجسد و تثلیث ۱۳۰
- ۶-۴- نتیجه گیری ۱۳۴
- ۷-۴- فهرست منابع و مأخذ ۱۳۵
- ۸-۴- پیوست ها ۱۴۹

فصل اول

کلیات

۱-۱- مقدمه

در این رساله به بررسی مقایسه‌ای مریم‌شناسی از دیدگاه مسیحیت و اسلام پرداخته شده است. مریم (س) شخصیت بزرگ و باشکوه دو دین مسیحیت و اسلام است و قرآن و انجیل هر دو از او گفت‌وگو کرده‌اند. نام حضرت مریم ۱۹ بار در انجیل ذکر شده در مقابل قرآن مجید نام او را ۳۴ بار بیان کرده است.^۱

ولی هیچ کدام شجره نامه واحد و صحیحی را برای مریم گزارش نکرده‌اند و این مسئله یکی از بحث‌انگیزترین مباحث بین مفسران کتاب مقدس بوده است. ولی حقیقت وجود و شخصیت مریم در آیین مسیحیت و در منابع و مآخذ آنان بیشتر از اسلام مجهول و ناشناخته باقی مانده است. در حالی که اسلام به صراحت باکرگی همیشگی مریم را تایید می‌کند ولی اناجیل او را نامزد فردی به نام یوسف گزارش کرده‌اند. هر دو کتاب مقدس بارداری مریم را با اراده خدا و به وسیله روح القدس ذکر کرده‌اند. بنابراین هر جا نامی از عیسی است نام مریم هم ذکر می‌شود همچنان که در گزارش قرآنی عنوان عیسی بن مریم چندین بار ذکر شده است.

---

^۱ - دوس، میشل، مریم مسلمة، ترجمه عبود کاسوخه، التوزیع فی السوریه، قدمس للنشر و التوزیع، ۲۰۰۸، ص ۲۰.

در مسیحیت حامل خدا بودن مریم باعث شد تا سنت کلیسایی جایگاهی را برای وی در نظر بگیرد و مصوباتی را نیز برای او تصویب کنند. این مسائل در قرن هفدهم بحثی را با عنوان مریم شناسی ایجاد کرد. که در اصطلاح، مریم شناسی نام آن بخش از الهیات مسیحی است که به مریم باکره مقدس در ارتباط او با خدا و پیوندش با مخلوقات هم‌نوعش می‌پردازد.^۱

این تحقیق با بررسی منابع مسیحی و اسلامی سعی دارد به مطالعه مقایسه‌ای بپردازد تا زوایای مبهم زندگی مریم که یکی از چهار بانوی بزرگ تاریخ بوده را روشن سازد. همچنین این مقایسه می‌تواند ظرافت و عظمت تصویر قرآنی مریم را بنمایاند و تفاوت بسیار میان تصویر مریم در انجیل و قرآن را نشان دهد.

۱-۲- مسئله پژوهش و تبیین آن

موضوع پژوهش حاضر مریم شناسی در مسیحیت و مقایسه آن با گزارش قرآنی از مریم(س) می‌باشد. در اعتقاد مسیحیان پس از حضرت عیسی (ع) هیچ شخصیتی از موقعیت و جایگاه حضرت مریم (س) برخوردار نیست. در طول تاریخ، کلیسا کوشیده است با توصیفات همچون بکارت، پاکی و معراج حضرت مریم چهره‌ای ممتاز از ایشان را ترسیم کند. اما به نظر می‌رسد که مسیحیت و اسلام دیدگاه متفاوتی نسبت به حضرت مریم دارند. اسلام ایشان را شخص برتر و برگزیده معرفی می‌کند در حالی که در مسیحیت انتخاب حضرت مریم به عنوان مادر عیسی صرفاً به جهت حکمت خداوندی بوده است. در این تحقیق مصوبات کلیسا در مورد عصمت و پاکدامنی، مادر خدا بودن، بکارت و گناه ذاتی^۲ حضرت مریم مورد بررسی قرار می‌گیرد. در حالی که تمامی فرقه‌های سه‌گانه مسیحی آموزه ذاتی گناه را پذیرفته‌اند ولی اسلام این آموزه را رد می‌کند.

---

^۱ - کرول. آی. آر، جلی. اف.ام، "مریم شناسی"، ترجمه طیبیه مقدم، هفت آسمان، شماره ۲۴، ص ۱۷۰.

^۲ - گناه ذاتی یا گناه اولیه به رانده شدن حضرت آدم و حوا از بهشت اشاره دارد.

۱-۲-۱- پرسشهای پژوهش: (پرسش های فرعی)

بررسی مقایسه‌ای گزارش‌های اناجیل با گزارش قرآنی درصدد یافتن پاسخی درخور برای سوالاتی از این قبیل است.

۱- در گزارش کتاب مقدس و مصوبات کلیسا چه چهره‌ای از حضرت مریم ارائه شده است؟

۲- تصویر قرآنی از حضرت مریم چگونه است؟

۳- وجوه افتراق و اشتراک مریم شناسی در مسیحیت با قرآن در باره حضرت مریم چیست؟

۱-۲-۱-۱- فرضیات پژوهش:

۱- به نظر می‌رسد که در اعتقاد مسیحیان، حضرت مریم از جایگاه والایی برخوردار است.

اما آیات اندکی در کتاب مقدس به حضرت مریم پرداخته است. مصوبات کلیسا بر باکره مقدس بودن، رهایی حضرت مریم از گناه شخصی و مادر بودن وی تاکید نمودند.

۲- تنها زنی که نامش به صراحت در قرآن ذکر شده مریم(س) است. نام وی حدود ۳۴ مرتبه در قرآن تکرار شده است. سوره نوزدهم قرآن نیز به نام اوست و سوره ی آل عمران را نیز منسوب به خانواده او دانسته‌اند. در قرآن کریم بر انسان بودن حضرت مریم تاکید می‌شود.

۳- به نظر می‌رسد که قرآن کریم چهره‌ای به مراتب برتر و والاتر نسبت به اناجیل از مریم(س) نمایان می‌سازد. مریم(س) با وجود برخورداری از مقامی بالا در میان مسیحیان و مسلمانان به محور اساسی اختلافات دو دین آسمانی در آموزه تثلیث و تجسد بدل شده است. علاوه بر این دو به نظر می‌رسد که مصوبات کلیسایی و گزارش کتاب مقدس با گزارش قرآن در مورد بکارت، پاکی، معراج، انسان بودن یا مادر خدا بودن حضرت مریم اختلافات عمده‌ای دارند.

۱-۳- اهداف پژوهش

هدف این رساله روشن ساختن زوایای مبهم زندگانی حضرت مریم بر اساس گزارش اناجیل و قرآن می‌باشد. از آنجایی که زندگی مریم و یگانه فرزندش در طول تاریخ مسیحیت مبهم مانده است در این تحقیق تلاش محقق بر این است که گزارش اناجیل را با روایت قرآنی مقایسه کند. دست آخر به بیان وجوه افتراق و اشتراک گزارش بین این دو کتاب مقدس پرداخته شود و حقیقت زندگانی این بانو و فرزندش عیسی را روشن سازد.

۱-۴- پیشینه پژوهش:

از میان مقاله‌ها تنها مقاله "Mariology" ترجمه خانم طیبه مقدم قابل ذکر است و از میان رساله‌هایی که در این خصوص کار شده‌اند می‌توان به موارد زیر اشاره کرد. "سیمای مریم (س) در اسلام و مسیحیت" اثر خانم شهرزاد هوشمندزاده، و "حضرت مریم از دیدگاه اسلام و مسیحیت" اثر خانم عصمت السادات طباطبایی. در این رساله‌ها سیمای مریم (س) بر اساس قرآن مورد بررسی قرار گرفته و بیشتر بر روی قرآن تاکید داشته‌اند و گاهی به صورت گذرا اشاراتی به گزارش کتاب مقدس نموده‌اند و مقایسه کاملی در این مورد انجام نگرفته است و قاطعانه می‌توان بیان کرد که برای اولین بار است که رساله‌ای با عنوان مریم‌شناسی در مسیحیت و مقایسه آن با گزارش قرآنی مورد بحث قرار گرفته است. تلاش محقق در این رساله بر آن است تا بر اساس گزارش کتاب مقدس، سنت کلیسایی و مصوبات کلیسا، آراء متفکران مسیحی و با تاکید بر تاریخ مسیحیت و با مبنا قرار دادن بحث مریم‌شناسی که در قرن هفدهم بخشی از الهیات مسیحی شد به زندگی حضرت مریم در مقایسه با قرآن بپردازد.

در این پژوهش از روش کتابخانه‌ای و توصیفی از نوع تحلیل محتوا استفاده شده است و در درجه اول از روایت قرآن و گزارش‌های کتاب مقدس مسیحیان بهره گرفته شده است. در درجه دوم تفاسیر و کتاب‌های دست‌اولی که در این خصوص نوشته شده بودند مورد استفاده قرار گرفته است.

مطالب مطرح در این پژوهش شامل ۴ فصل می‌باشد که هر فصل گوشه‌ای از زندگانی حضرت مریم و سیر تحولات تاریخی را از دیدگاه مسیحیت و اسلام بیان می‌کند.

فصل اول این رساله به کلیات اختصاص یافته است.

فصل دوم: زندگی مریم برحسب گزارش اناجیل است. در ادامه فصل دیدگاه مسیحیت متقدم و مصوبات آباء کلیسا درباره مریم، مریم شناسی دوران کاتولیک روم، دوران اصلاح گری، دوران جدید و مصوبات شورایی واتیکان دوم مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل سوم: زندگی مریم(س) برحسب گزارش قرآنی است. خاندان مریم(س) یعنی آل عمران، ولادت و کفالت او، بارداری عجیب مریم، فضایل و ویژگی های این بانو و رحلت ایشان مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل چهارم: به مقایسه بین گزارش اناجیل با گزارش قرآنی و بیان وجوه تشابه و افتراق اناجیل با گزارش قرآنی اختصاص یافته است.

سرگذشت حضرت مریم در هاله‌ای از ابهام قرار دارد دستیابی به این موضوع ما را بر آن می‌دارد که سیری تاریخی را دنبال کنیم و حوادث و وقایعی را که پیش از دو هزار سال قبل رخ داده بررسی نماییم. بنابر روایات تاریخی زادگاه و مکان رحلت حضرت مریم سرزمین فلسطین بوده است. لذا باید تاریخ پرفراز و نشیب این سرزمین را بررسی کرد و چشم اندازی از دورنمای زمان حضرت مریم ارائه شود. بدین منظور شرایط کلی سرزمین فلسطین به طور اجمالی مورد کنکاش قرار می‌گیرد.

۱-۵- موقعیت کلی سرزمین فلسطین در زمان عیسی(ع)

الف - موقعیت جغرافیایی: فلسطین سرزمینی است که در انتهای ساحل شرقی دریای مدیترانه^۱ قرار دارد. مورخین در حدود و ثغور فلسطین باستان در هزاران سال پیش نظر واحدی ندارند. در معجم *البلدان* فلسطین چنین توصیف شده است.

---

^۱ - حمیدی، جعفر، تاریخ اورشلیم، تهران، امیر کبیر، چاپ دوم، ۱۳۸۱، ص ۲۱.

فلسطین ناحیه دیگر شام از سرزمین مصر است. مهمترین شهر آن بیت المقدس و دیگر شهر های مشهور آن عبارت اند از : عسقلان، الرمله، غزه، قیساریه، اریحا، عمان، یافا و...^۱ این سرزمین در منطقه ای است که قرآن کریم از آن به ارض مبارک تعبیر می کند. سرزمینی که برای همه عالمیان مبارک شده است.

و نجیناه و لوطا الی الارض الی الی برکنا فیها للعالمین(سوره انبیاء آیه ۷۱) در تفسیر علی بن ابراهیم قمی در ذیل آیات ۷۱ و ۸۱ سوره انبیاء منطقه شام به عنوان ارض مبارک مورد نظر در آیه تعیین شده است.

...فقال الله عزوجل: و نجیناه و لوطا الی الارض الی الی الی فیها للعالمین الی الشام و سواد الکوفه " پس خداوند عزوجل فرمود: و نجات دادیم او و لوط را به سوی سرزمینی که آن را مایه برکت جهانیان قرار دادیم یعنی به سوی شام و مناطق سرسبز کوفه."

از نظر آب و هوایی که قسمت اعظم این سرزمین خشک و بی حاصل است. اما دره های واقع در شمال فلسطین سرسبز و از محصول فراوان برخوردار است. از نظر موقعیت جغرافیایی نیز فلسطین از اهمیت زیادی برخوردار بوده است. خصوصاً از نظر تجاری و تبادل کالا، زیرا فلسطین از زمان های قدیم به لحاظ موقعیت سوق الجیشی خود حکم گذرگاهی داشته که محل تداخل و تالیف تمدن های مختلف، اقوام و ملل گوناگون بوده است.^۲ برخی از شهر های مهم فلسطین، بیت المقدس، بیت اللحم و ناصره می باشد. که اینک به معرفی آنها پرداخته می شود.

مهم ترین و قدیمی ترین شهر فلسطین که در طلیعه شهر های دیگر آن می درخشد بیت المقدس می باشد. قدیمی ترین نامی که بر این شهر اطلاق شده، « اوراشالم»، که نزد کنعانیها به معنای خدای صلح و آرامش بوده است. در تورات واژه اورشلیم که به عبری «یروشالایم» تلفظ

---

^۱ - الحموی، یاقوت بن عبدالله، «کلمه فلسطین»، معجم البلدان، بیروت، دارالحیاه، التراث العربی ۱۳۱۹، ص ۳۱۱.

^۲ - الخلیلی، جعفر، «قسم القدس - بخش اول» موسوعه العتبات المقدسه، بیروت، منشورات دارالمکتبه الحیاه، ۱۳۸۰، ص ۸.

می‌شود، بارها آمده است.^۱ نام بیت المقدس در قرآن کریم نیامده، لیکن مفسران «مسجد الاقصی» در آیه نخست سوره اسراء را به «مسجد بیت المقدس» تعبیر کرده اند. این شهر نخستین قبله و سومین شهر مقدس مسلمانان (پس از مکه و مدینه)، نیز شهری مقدس برای یهودیان و مسیحیان است.^۲ این سرزمین دارای قدمت تاریخی و مذهبی هست. بطوریکه موطن انبیاء و صلحاء بوده و موضع ظهور پیامبرانی چون داود، سلیمان، ابراهیم، اسحاق، یعقوب، یوسف، موسی، هارون، عیسی (ع) است که دعوت خود را از اینجا آغاز نموده‌اند این شهر حدود ۱۷ مرتبه در معرض تاخت و تاز قدرت های زمان قرار گرفته است. ادله قطعی و یقینی بر تاریخ اولیه این شهر در دسترس نیست و با قطع و جزم نمی توان گفت چگونه و اول بار به دست چه کسی بنا شد.^۳

یکی دیگر از شهر های قدیمی فلسطین ناصره است این شهر در ناحیه جلیل قرار داشته است که حدود ۶۶ مایل از اورشلیم دور بوده و اکنون در شمال فلسطین اشغالی قرار دارد. شایان ذکر است که ناصره بهیچ وجه در کتب عهد قدیم و در کتاب یونانیان و رومیان قبل از مسیح مذکور نیست ولیکن اول مرتبه در انجیل ذکر شده است. ناصره دارای چند کلیسا و دیر و یتیم خانه و مجمع یهودیان بوده است. و نقل شده که در نزدیکی این مجمع کلیسای بشارت و چشمه مریم باکره دیده شده است.^۴ مریم (س) در زمان آستن عیسی (ع) مقیم شهر ناصره

---

^۱ - در تورات با نام ها و مضامین زیر از این شهر یاد شده است. سلیم (سفر پیدایش ۱۴:۱۸)، شالیم (مزامیر ۷۶:۲)، یبوسی (صحیفه یوشع ۱۸:۲۸)، شهر یهودا (کتاب دوم تواریخ ۲۸:۲۵)، شهر مقدس (کتاب نحمیا ۱۱:۱۹) و...

^۲ - کریمی، جواد، «بیت المقدس»، *دانشنامه جهان اسلام*، بنیاد دایره المعارف اسلامی، ۱۳۶۹، ص ۹۶-۹۵.

^۳ - الخلیلی، جعفر، *موسوعه العتبات المقدسه*، ص ۴۹.

^۴ - هاکس، جیمز، «ذیل کلمه ناصره»، *قاموس کتاب مقدس*، تهران، چاپ دوم، کتابخانه طهوری انتشارات نور جهان، ۱۳۴۹.

بود.^۱ چون مریم وضع حملش نزدیک گردید یوسف نجار او را به بیت اللحم برد و بعد از اینکه وضع حمل نمود او را به ناصره در کوه جلیل بازگردانید. این شهر به وطن مسیح معروف است.^۲ بیت اللحم قریه کوچکی است که در ۱۰ کیلومتری جنوب اورشلیم واقع شده است. بر طبق گزارش اناجیل عیسی بن مریم در این قریه به دنیا آمد.^۳ طبق روایت تاریخ این قریه کوچک مدفن راحیل مادر یوسف و مسقط الراس داود و مسیح است. قدیمی ترین کلیسای مسیحیان کلیسای امپراطور هیلانه است که از قرار مشهور این کلیسا در سال ۳۳۰ بر فراز محل ولادت مسیح بنا شده است.^۴

ب - شرایط سیاسی و مذهبی: از آنجا که سرزمین فلسطین از یک طرف محل اتصال سه قاره اروپا، آفریقا و آسیا بوده است لذا حکم گذرگاهی را داشته که اقوام مختلف مردم از آنجا عبور کرده و احیاناً در آنجا سکنی می‌گزیدند و آداب و رسوم های گوناگون را به ارمغان می‌آوردند. از طرف دیگر چون این خطه سالیان دراز در معرض جنگ و ستیز بیگانگان بوده است پیوسته اقوام و گروه‌های مختلفی از مردم در آن زندگی می‌کردند و تبعاً فرهنگ و آداب و رسوم متنوع و گوناگونی در آنجا انتشار داشته‌اند. در واقع فرهنگ مردم فلسطین خصوصاً در زمان خاندان آل عمران مخلوط و ممزوجی از فرهنگ اقوام مختلف اعم از خیر و شر بوده است.

در سال (۶۳ ق.م) سلطه رومیان و لشکرکشی آنها به فلسطین صورت گرفت همزمان با این حمله فرهنگ و تمدن و آداب و رسوم آنها نیز وارد سرزمین فلسطین شد.^۵ برای مثال تصاویری از قیصر روم را بر عمارات شهر ترسیم می‌کردند و یا در مواقعی خاص به احترام قیصر در محل هیکل قربانی می‌نمودند. این سلطه‌ی فرهنگی و مذهبی تا سال‌ها بعد ادامه داشت. تولد و حیات مریم(س) در دوران اوج اقتدار امپراطوران روم رخ داد. آوگوستوس امپراطور هم عصر

---

^۱-Karski, Karol, "Mary in the New Testament" in *Ency Christianity*, Vol III, Boston, 2003. p 444;

^۲ - احمد بن ابی یعقوب، تاریخ یعقوبی، مترجم محمد ابراهیم آیتی، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۴۷ ج ۱ ص ۸۴.

^۳ - هنری، هلی، راهنمای کتاب مقدس، ترجمه جسیکا بابا خانیان و دیگران، بیتا ص ۵۱۷.

^۴ - هاکس، جیمز، «ذیل کلمه بیت لحم»، قاموس کتاب مقدس.

^۵ - کریمی، جواد، «بیت / المقدس»، ص ۹۶.

مریم (س) بود که در انجیل (لوقا، ۲: ۷-۱) نیز به وی اشاره شده است به فرمان این پادشاه، هیروودس در آن زمان بر یهودیان حکومت می‌کرد. سستی مذهب در دوران این پادشاه کاملاً مشهود است چنان که در تاریخ آمده وی قصد ازدواج با «هیروودیا» همسر برادر خود را داشت و چون یحیی(ع) هیروودس را از این کار بازداشت به دستور هیروودس، یحیی(ع) را سر بردیدند.^۱ در چنان بحبوحه ای که یهود از یکسو از ویرانی شهرها و نابسامانی داراز مدت رنج می برد و از سوی دیگر حکومت مقتدر روم بر سرزمین های فلسطین و اسرائیل به تاخت و تاز مشغول بودند و پادشاهان دست نشانده و مورد حمایت روم تا آنجا که می توانستند به مردم ظلم و ستم روا می داشتند، مردم منتظر ظهور مسیح بودند.^۲ همانطور که گفته شد در دوران حکومت اگوستوس بود که عیسی از مریم باکره در بیت الحم متولد شد. (لوقا، ۲: ۷-۱)

---

^۱ - حمیدی، جعفر، تاریخ اورشلیم، صص ۱۵۳-۱۵۵.

^۲ - همو، ص ۱۵۹.

فصل دوم

مریم شناسی در مسیحیت